

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»**

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(14-15 жовтня 2022 р.)**

1 том

ОДЕСА 2022

Марія КОРНІЛОВА

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

Ірина ЛЕВИЦЬКА

*кандидат педагогічних наук, доцент
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

***Анотація.** У статті розглядаються сутність та специфіка процесу розвитку художньо-естетичного смаку у студентів-музикантів засобами вокального мистецтва. Виокремлюються специфічні характеристики та чинники цього виду мистецтва, а також його структурні особливості. Відзначено, що саме цей вид мистецтва є найбільш привабливим та цікавим для студентської молоді, за рахунок чого можна використовувати його як активний мотиватор для процесу педагогічного виховання художньо-естетичного смаку та формування системи духовно-моральних цінностей у майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва.*

***Ключові слова:** художньо-естетичний смак, естетичне виховання, художньо-естетичний світогляд, фактори формування художнього смаку, вокальне мистецтво.*

FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF ARTISTIC AND AESTHETIC TASTE OF FUTURE SPECIALISTS IN THE FIELD OF MUSICAL ART

***Abstract.** The article examines the essence and specifics of the process of development and formation of artistic and aesthetic taste among student musicians by means of vocal art. The specific characteristics and factors of this type of art, as well as its structural features, are highlighted. It is noted that this type of art is the most attractive and interesting for student youth, due to which it can be used as an active motivator for the process of pedagogical education of artistic and aesthetic taste and the formation of a system of spiritual and moral values in future specialists in the field of musical art.*

***Key words:** artistic and aesthetic taste, aesthetic education, artistic and aesthetic outlook, factors of artistic taste formation, vocal art.*

Духовне становлення особистості сьогодні є одним із найважливіших завдань виховання і навчання у вищій школі, оскільки саме воно зазнає постійної деформації, стає нестійким і тендітним в умовах сучасних реалій. У той самий час духовність є основою особистості, тим фундаментом, на основі якого людина вибудовує систему моральних цінностей, формує власні моральні установки й фокусує творчі та інші здібності.

Саме заклад вищої освіти, на нашу думку, сприяє становленню особистості в процесі соціалізації, який почався в школі, тим самим формуючи систему соціальних навичок та цінностей, необхідних для подальшого художньо-естетичного виховання (Гаркуша & Економова, 2016).

У зв'язку з цим проблема виховання та розвитку вимогливого художньо-естетичного смаку особистості є надзвичайно важливим завданням освіти в цілому, що викликане необхідністю залучення підростаючого покоління до високих зразків художньої культури та підвищення смакового критерію в оцінках художньо-стильових явищ, які розкривають світ духовних цінностей, світоглядних орієнтирів та моральних ідеалів життя.

У контексті означеного перед закладами освіти всіх рівнів постають завдання, спрямовані на піднесення естетичної складової у навчанні та вихованні, формуванні у підростаючого покоління естетичної культури, естетичної свідомості, художньо-естетичного смаку. На їх значенні наголошується в урядових документах «Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013)», законах «Про вищу освіту» (2022), «Про середню освіту» (2019).

Концептуальні положення естетичного виховання, формування художньо-естетичного смаку викладено у працях вітчизняних дослідників Т. Андрущенко, І. Беха, І. Зязюна, В. Сухомлинського, Г. Шевченко та ін.

Розробці питань розвитку художньо-естетичного смаку, пов'язаних з різними віковими категоріями присвячено наукові розвідки Ю. Блудової, Л. Гандзюк, М. Гейченко, Л. Гончаренко, Г. Дідич, В. Дряпіки, І. Ільїнської, Н. Зацепіної, Н. Мамчур, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, В. Стрілько, Т. Танько, В. Черкасова, О. Щолокової та ін.

Отже, художньо-естетичне виховання має складну систему, що включає такий компонент, як художній смак, який формується з різних елементів та за допомогою різних факторів. Основою художньо-естетичного виховання особистості є стійка, сформована система навичок, установок та цінностей, яка включає: 1) вміння бачити та осмислювати з різних точок зору твори мистецтва та культури; 2) здібності до вираження емоційного відгуку на твори мистецтва,

формуванні індивідуального ціннісного ряду, вихованні художньо-естетичного смаку, що стає ключовим завданням педагогів закладу вищої освіти.

У своєму дисертаційному дослідженні Лі Жуйцін вважає, що для найбільш ефективного розвитку музично-естетичного смаку майбутніх фахівців у виші існує педагогічна потреба у створенні певних педагогічних умов, до яких належать: обов'язкова інтеграція художньо-естетичних дисциплін; синтез просторових видів мистецтва (архітектура, скульптура, графіка, театр, естрада, художня фотографія, декоративно-прикладне мистецтво та дизайн тощо); активне застосування різноманітних різновидів художньо-творчої діяльності; організація ознайомлення студентів із художньо-естетичними цінностями на регулярній основі з урахуванням сучасних тенденцій (Лі Жуйцін, 2019).

Всі ці умови є взаємозалежними та взаємопов'язаними, у зв'язку з чим в освітньому процесі вони повинні реалізовуватися одночасно, комплексно і регулярно.

Тут варто відзначити вплив мистецтва як надзвичайно важливого фактору, на якому ґрунтується становлення художньо-естетичного смаку у студентської молоді, особливо щодо творів музичного мистецтва (вокального, інструментального, хорового тощо). Для ефективного розвитку такої складної особистісно-моральної структури, як художній смак, зовнішнього ознайомлення з творами мистецтва недостатньо. Головне тут – це практичні, наочні приклади, своєчасне роз'яснення їхньої специфіки, відмінних рис, художньої, культурно-історичної, соціальної цінності тощо з урахуванням винятковості кожного музичного твору для обґрунтування творчої ідентифікації студента.

Таким чином отримуються якщо не первинні, то вже трохи поглиблені естетичні знання, формуються вміння правильно керувати критичним мисленням, застосовувати його як головний аналітико-рефлексивний механізм оцінки власної та «чужої» творчості (Василенко, 2003).

Особливо важливим у системі розвивальних факторів художньо-естетичного смаку вважаємо вокальне мистецтво, його засоби впливу на слухачів, місце та роль у системі світової культурно-історичної спадщини. Тут варто відзначити таке поняття, як «художньо-естетичний світогляд», що полягає в основі становлення художньо-естетичного смаку людини і вокальне мистецтво деякими дослідниками вважається універсальним чинником цього процесу (Блудова, 2015). Це пов'язано з тим, що переважна більшість молодих людей зацікавлена як у розгляді вокальних творів, так і в процесі інтерпретації, виконанні, участі у сценічно-виконавській творчій діяльності.

О. Петрикова та С. Румянцева виокремлюють критерії та відповідні їм показники художньо-естетичного світогляду в межах розвитку художньо-естетичного смаку студентів засобами вокального мистецтва. До таких критеріїв

вони відносять: 1) розвиток художньо-естетичної свідомості; 2) суб'єктну самоактуалізацію в системі духовно-моральних цінностей; 3) становлення індивідуальності на основі її творчої природи; 4) самореалізацію у творчій діяльності (Петрикова & Румянцева, 2020).

Таким чином, на основі всього вищесказаного, можемо зробити висновок, що фактори становлення та розвитку художньо-естетичного смаку студентів, пов'язані з вокальним мистецтвом та реалізацією у вокально-виконавській творчій діяльності, є особистісним базисом. На його основі відбувається розширення та поглиблення особистісних, індивідуально-творчих здібностей здобувачів, виявляється їх особистісна самостійність у втіленні художньо-естетичних ідей, виявляється інтерес до постійного культурного, професійного та особистісного розвитку, і найголовніше – відбувається активний розвиток художньо-естетичного смаку, який дозволяє молодим людям зміцнювати ціннісну систему та духовно розвиватися відповідно до власної, грамотно побудованої та цілісної духовної концепції.

Ще одним важливим елементом у системі художньо-естетичного смаку є власне музичний смак особистості, який зазнає вкрай складний шлях становлення і розвивається за допомогою становлення ціннісної оцінки музичних творів різних видів та жанрів у певних видах мистецтва.

Як відомо, основою становлення музичного (а отже, і системи художньо-естетичного смаку) є художньо-естетичний ідеал, який ґрунтується на уявленнях про цінності, що існують в межах якогось історично-культурного періоду розвитку мистецтва та соціуму (Блудова, 2015).

Вокальне мистецтво робить особливий вплив на розвиток художньо-естетичного смаку людини, оскільки супроводжує її протягом усього життєвого шляху, особливо зараз, коли музична культура стоїть у центрі уваги ЗМІ та соціуму. На жаль, сьогодні музична культура складається не завжди з якісних творів, які несуть ціннісні ідеали та морально стійкі установки. У зв'язку з цим необхідно структуровано сформувати заняття вокалом та позанавчальні заходи щодо вивчення історії музичного мистецтва, прослуховування відомих класичних, народних, сучасних композицій (вокальних, вокально-хорових, інструментальних тощо), пояснення їх значення та сутності. Таким чином можна педагогічно відрегулювати музичне сприйняття майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва.

Слід звернути увагу, що сьогодні метою значної кількості користувачів Інтернету є набуття популярності і на шляху до цього, молодь постійно шукає можливості для самореалізації. На жаль, в мережі Інтернет зараз є досить великий відсоток виконавців не завжди із стійкою музично-мистецькою культурою. Вкрай важливим у цьому випадку є розвиток особливої системи

художньо-естетичного смаку, яка характеризується насамперед загальним рівнем опанування музичного мистецтва та виявляється у прагненні до постійного саморозвитку та самовдосконалення у процесі творчої діяльності за наявності високорозвиненої рефлексії, цілком сформованого світогляду, володіння певною системою цінностей, активної життєвої позиції тощо (Василенко, 2003).

Таким чином, музичне мистецтво в цілому та вокальне мистецтво зокрема формує особистість як всебічно розвинену, рефлексивно чуйну та ціннісно орієнтовану структуру. Художньо-естетичний смак тут виступає елементом, на розвиток та стійке становлення якого спрямована вся творча діяльність особистості.

Резюмуючи вищесказане зазначимо, що у процесі розвитку художньо-естетичного смаку, слід враховувати вплив на молодь елементів різних видів мистецтв, у даному випадку – вокального, адже заняття вокалом є найбільш привабливими та цікавими для студентської молоді, за рахунок чого можна використовувати їх як активних мотиваторів для процесу педагогічного виховання художньо-естетичного смаку та формування системи духовно-моральних цінностей під час навчання у закладі вищої освіти.

Література

1. Блудова, Ю. (2015). Сутність та основні категорії художньо-естетичного смаку. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, №3 (50), 28–33.
2. Блудова, Ю. О. (2015). Художньо-естетичний смак як невід’ємна складова художньо-естетичної культури особистості. *Актуальні питання методики навчання як чинника підвищення якості професійної підготовки фахівців у вищій школі*, Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків: ФОП Шейніна О. В., 78–83.
3. Василенко, Л. (2003). *Взаємодія вокального і методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ.
4. Гаркуша, Л. І. & Економова, О. С. (2016). *Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності*. Київ: КУ імені Бориса Грінченка.
5. Дзюба, І. (2012). Розвиток музично-естетичних смаків школярів засобами сучасної інструментальної музики. *Рідна школа*, 10, 49–52.
6. Калашник, Н. Г. (2001). *Естетичні смаки: їх витоки і формування*. Запоріжжя: Просвіта.
7. Лі, Жуйцін (2019). *Методика розвитку музично-естетичного смаку*

- підлітків у процесі співацького навчання.* (Дис. канд. пед. наук). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.
8. Петрикова, О. П. & Румянцева, С. В. (2020). Значення вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахової діяльності у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 73, т. 2, 143–146.
9. Чорпіта, Р. (2017). Теоретико-методичні основи формування художнього смаку майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі інструментально-виконавської підготовки. Відновлено з: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19161/Chorpyta.pdf?sequence=1>.

Дарія ЮНИК

*здобувачка другого (магістерського) рівню вищої освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

Інга ХМЕЛЕВСЬКА

*кандидат педагогічних наук
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ФЕНОМЕН ПОЛІФОНІЇ ТА ЙОГО ПОЛІХУДОЖНІЙ ПОТЕНЦІАЛ: ХОРЕОГРАФІЧНО-МИСТЕЦЬКА ПРОЄКЦІЯ

Анотація. Дослідження присвячене вивченню поліфонії як феномену, поліхудожній потенціал якого реалізується в різних видах мистецтва, сприяючи вирішенню різноманітних художніх завдань, пов'язаних із установленням та організацією складних взаємозв'язків між елементами мистецького артефакту: художнього тексту (хореографічного, музичного, літературного), живописного твору, архітектурної споруди, драматургічного дійства тощо. З'ясовано, що в хореографії застосовується метод поліфонічної організації художньої взаємодії між виконавцями задля вираження багатоманіття людських стосунків та дискурсу навколо складних питань, як-от, життя, смерть, любов, віра.

Ключові слова: поліфонія, дискурс, хореографічний хор, хореографічна меса, плюралізм, художній метод, поліхудожній потенціал.